

Ο Ερνστ Γκόμπριχ κάνει τους αναγνώστες να κρέμονται από τα χείλη του

Παράλληλοι καθρέφτες της Ιστορίας

ΠΟΣΟ ΜΙΚΡΗ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΕΙΝΑΙ ΜΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ; ΚΑΙ ΠΩΣ ΟΡΙΖΟΥΜΕ ΤΟ ΜΕΓΕΘΟΣ; ΜΕ ΤΙΣ ΣΕΛΙΔΕΣ; ΜΕ ΤΑ ΘΕΜΑΤΑ ΠΟΥ ΠΑΡΟΥΣΙΑΖΕΙ; Ή ΜΗ ΠΩΣ ΜΕ ΤΙΣ ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΕΣ ΠΟΥ ΠΑΡΑΛΕΙΠΟΝΤΑΙ; ΚΑΙ ΠΑΛΙ ΤΙ ΝΑ ΠΡΩΤΟΠΕΙΣ ΣΤΟΥΣ ΝΕΟΥΣ ΚΑΙ ΠΩΣ;

Δεν ξέρουμε φυσικά αν ο Ε. Η. Gombrich μίλησε με ειδικούς το 1935 όταν έγραφε το βιβλίο του ώστε να βρει απάντηση στα παραπάνω ερωτήματα. Του αρκούσε η αλληλογραφία που είχε μ' ένα κορίτσι, το οποίο ίσως συμπύκνωνε στο μυαλό του την έννοια «παιδί». Για να εισάγει τη φίλη του, κι εμάς μαζί, στην Ιστορία, ξεκίνησε μ'

Γράφει η Μαριζα Ντεκάστρο

ένα παιχνίδι: τους παράλληλους καθρέφτες που πολλαπλασιάζουν εκεί τα είδωλα, όλα τα μικραίνουν, μέχρι που μας φαίνεται ότι χάνονται, αλλά που την ίδια στιγμή ξέρουμε ότι κάπου πίσω πίσω

υπάρχουν κι άλλα τόσα. Μια αλυσίδα, όπου οι αλληλουχίες, οι σχέσεις και οι συζητήσεις ανοίγουν θέματα όταν βαδίσουμε νοερά πάνω στους κρίκους της, από το μακρινότερο προς αυτόν που βρίσκεται πιο κοντά μας. Πατώντας σ' αυτή την αρχή γράφει ένα βιβλίο με έντονο το άρωμα της εποχής του: μια *Ιστορία του κόσμου* που διαβάζεται σαν μυθιστόρημα με αρχή, μέση και τέλος.

Αν αγοράσουμε σήμερα μια φρέσκια «Ιστορία του κόσμου» για νέους θα κρατάμε στα χέρια μας ένα εντελώς διαφορετικό βιβλίο από αυτό του Γκόμπριχ. Θα είναι ένα πλούσια εικονογραφημένο βιβλίο σύμφωνο με τις σύγχρονες επιταγές της παιδαγωγικής και της εκδοτικής πρακτικής βάσει των οποίων η εικονογράφηση θεωρείται εξίσου σημαντική με το κείμενο. Το βιβλίο του Γκόμπριχ δεν έχει καμιά εικόνα. Ο συγγραφέας αρκείται στην παράθεση 5-6 χαρτών ώστε ο αναγνώστης να καταλάβει τις κινήσεις που οδήγησαν στην εικόνα του κόσμου που έχουμε σήμερα. Ό,τι δεν προσφέρεται λοιπόν ως εικόνα αναπληρώνεται από την αφήγηση μπροστά σ' ένα φανταστικό ακροατήριο που κρέμεται από τα χείλη του καθώς διηγείται εξαιρετικά παραστατικά την πορεία των ανθρώπων μέσα στους αιώνες. Ο λόγος του είναι προσεγμένα προφορικός (χάρη στην καλή μετάφραση), με αποτέλεσμα να έχει χρώμα και γλαφυρότητα όταν

«ΔΕΝ ΗΜΟΥΝ ΑΜΕΡΟΛΗΠΤΟΣ», ΕΞΗΓΕΙ

Στο 40ό και τελευταίο κεφάλαιο, με τίτλο «Το κομματάκι της Ιστορίας του κόσμου που έζησα ο ίδιος - μια αναδρομή», το οποίο προστέθηκε το 1950, ο Γκόμπριχ γράφει για τον κόσμο όπως τον έζησε και ταυτόχρονα κάνει την αυτοκριτική του σε σχέση με το πώς παρουσίασε τα γεγονότα που έζησε ο ίδιος.

Εξηγεί με ταπεινότητα ότι δεν ήταν «αμερόληπτος» γιατί πίστευε ότι διάβαζε στις

εφημερίδες και θεωρούσε ότι αυτά που θυμόταν ζώντας τα, ήταν τα σωστά. Έγραψε λοιπόν χωρίς να τα διασταυρώσει και οδηγήθηκε σε εσφαλμένες κρίσεις παρακάμπτοντας τη θεμελιώδη μεθοδολογία της ιστορικής έρευνας. Να λοιπόν ακόμα ένα σημαντικό θέμα για να συζητήσουμε με νεαρούς αναγνώστες: τον τρόπο με τον οποίο γράφεται η Ιστορία.

Φυσικά η παρουσίαση της Ιστορίας του κόσμου που κάνει ο συγγραφέας δεν είναι εξαντλητική, ούτε θα περιμέναμε κάτι τέτοιο. Άλλωστε ο κάθε αναγνώστης μπορεί να ψάξει περισσότερο και να εμβαθύνει. Δεν είναι επίσης ούτε και απολύτως ισορροπημένη, καθώς αλλού, όπως στα κεφάλαια των πολεμικών συγκρούσεων στην Ευρώπη από την Αναγέννηση και έπειτα, αναφέρει πάρα πολλές λεπτομέρειες που κουράζουν ενώ σε άλλα η διήγηση είναι πιο λιτή.

Η Ιστορία του Γκόμπριχ δικαίως εμφανίζεται στους καταλόγους των ευπώλητων βιβλίων. Πιστεύουμε όμως ότι διαβάζεται από ενήλικους. Ας την προτείνουμε και σε εφήβους, εφόσον ο συγγραφέας γι' αυτή την ηλικία την έγραψε!

Ο Ερνστ Γκόμπριχ έγραψε μια γλαφυρή ιστορία όπου όλα όσα συμβούν στον πλανήτη παρουσιάζονται ως αλληλένδετα. Εδώ ο Ορλάντο Μπλουμ στην ταινία «Το Βασίλειο των Ουρανών» που πραγματεύεται τη μάχη μεταξύ Ισλάμ και Χριστιανισμού κατά τις Σταυροφορίες

υποθέσεις ώστε να τα καταλάβουμε, όπως για παράδειγμα την ανακάλυψη του ψησίματος των τροφών στην προϊστορική εποχή.

Ο Γκόμπριχ εκτός του ότι είχε έμφυτο ταλέντο στη μετάδοση των γνώσεων πρωτοπόρησε αφιερώνοντας στο βιβλίο του μεγάλα κομμάτια στην Ιστορία των απλών ανθρώπων, εκείνων οι οποίοι δεν ορίζονταν μόνον από τις πράξεις των προσωπικοτήτων αλλά ήταν και οι ίδιοι αλληλένδετοι

E. H. Gombrich ΜΙΚΡΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

ΜΕΤ. ΕΛΕΝΑ ΚΑΜΗΛΑΡΗ ΕΚΔ. ΠΑΤΑΚΗ, 2007, ΣΕΛ. 350, ΤΙΜΗ: 17,50 ΕΥΡΩ

Ιστορία εξίσου σημαντική και ενδιαφέρουσα, άξια να εκτιμηθεί. Οι αναφορές στον πολιτισμό των λαών της Ανατολής (Κίνα, Ινδία) και της Δύσης (Αμερική) ανοίγουν οριζόντες καθώς ο αναγνώστης αντιλαμβάνεται ότι όλα όσα συμβαίνουν στον πλανήτη είναι αλληλένδετα. Ο ρόλος του πολέμου, του εμπορίου, των θρησκειών, των ανακαλύψεων, των δεισιδαιμονιών, της οικονομίας μαζί με τη δύναμη χαρακτήρα πολλών ιστορικών προσωπικοτήτων συνθέτουν την άποψή του για την παρουσίαση της Ιστορίας του κόσμου.

πλέκει με μαεστρία γεγονότα, προσωπικότητες και δράσεις. Είναι τόσο ζωντανός, που οι παρενθέσεις, στα σημεία όπου υποθέτει ότι οι ανα-

γνώστες θα ήθελαν διευκρινίσεις, ανοίγουν αβίαστα και είναι ουσιώδεις, καθώς παραθέτει λογικές ερωταποκρίσεις οι οποίες συμπληρώ-

νουν, ξεμπερδεύουν το παζλ των γεγονότων ή εξηγούν θέματα για τα οποία, ελλείψει γραπτών πηγών, πρέπει να στηριχτούμε σε λογικές

Τα Μέσα σε αριθμούς

Μέση κυκλοφορία ημερήσιων εφημερίδων πανελλαδικά*

ΤΑ ΝΕΑ	65.944	8.311	20,4
ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ	50.892	4.977	15,7
ΕΘΝΟΣ	43.042	3.400	13,3
Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ	35.245	4.613	10,9
ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ	34.832	7.367	10,8
ESPRESSO	25.124	-1.539	7,8
ΤΟ ΒΗΜΑ	21.480	6.406	6,6
ΑΠΟΓΕΥΜΑΤΙΝΗ	11.570	-493	3,6
ΑΔΕΣΜΕΥΤΟΣ ΤΥΠΟΣ (ΡΙΖΟΣ)	11.026	-51	3,4
ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗΣ	6.323	415	2,0
ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ	5.214	-4	1,6
ΑΥΡΙΑΝΗ	3.678	440	1,1
ΕΣΤΙΑ	2.634	2	0,8
Η ΑΥΓΗ	1.790	166	0,6
Η ΒΡΑΔΥΝΗ	1.416	-52	0,4
Η ΧΩΡΑ	1.180	173	0,4
ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΩΡΑ (ΜΙΧΑΛΟΠΟΥΛΟΣ)	1.014	19	0,3
ΝΙΚΗ	708	12	0,2
ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ	308	18	0,1
ΣΥΝΟΛΟ	323.420	34.180	100
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ			
ΑΓΓΕΛΙΟΦΟΡΟΣ	6.260	-252	

Μέση κυκλοφορία κυριακάτικων εφημερίδων πανελλαδικά*

ΠΡΩΤΟ ΘΕΜΑ	140.120	2.020	18,0
ΤΟ ΒΗΜΑ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ	134.030	-17.390	17,2
ΚΥΡΙΑΚΑΤΙΚΗ ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ	133.570	2.180	17,1
Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ	119.630	-35.570	15,4
ΕΘΝΟΣ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ	109.600	-3.760	14,1
ΤΥΠΟΣ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ	62.040	-15.070	8,0
ESPRESSO ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ	19.540	-6.900	2,5
ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗΣ	13.730	-1.060	1,8
ΤΟ ΠΑΡΟΝ	11.440	-40	1,5
ΑΔΕΣΜΕΥΤΟΣ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ (ΡΙΖΟΣ)	9.960	-40	1,3
ΑΠΟΓΕΥΜΑΤΙΝΗ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ	7.740	-1.310	1,0
Η ΑΥΓΗ	4.400	-240	0,6
ΤΟ ΑΡΘΡΟ	4.170	-30	0,5
ΑΥΡΙΑΝΗ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ	3.340	40	0,4
ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΩΡΑ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ (ΜΙΧΑΛ.)	2.160	-90	0,3
Η ΧΩΡΑ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ	1.640	170	0,2
Η ΒΡΑΔΥΝΗ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ	1.310	150	0,2
ΝΙΚΗ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ	590	-30	0,1
ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ	270	-30	0,0
ΣΥΝΟΛΟ	779.280	-77.000	100
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ			
ΑΓΓΕΛΙΟΦΟΡΟΣ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ	15.810	-90	

* Η πρώτη στήλη παρουσιάζει τον μέσο όρο πωλήσεων των εφημερίδων, η δεύτερη τη διαφορά από την προηγούμενη εβδομάδα και η τρίτη το μερίδιο της αγοράς (%).
* Από 11/8/2008 έως 17/8/2008.